

2017

NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ TYRIMO KLAIPĖDOS RAJONO VAIKŲ UGDYMO ĮSTAIGŲ IR ATVIRŲ JAUNIMO ERDVIŲ APLINKOSE REZULTATAI

AFP/„Scanpix“ nuotr./Aguonos

KLAIPĖDOS RAJONO SAVIVALDYBĖS
VISUOMENĖS SVEIKATOS BIURAS

PERIODINIAI TYRIMAI

Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos 2017 m. priemonių plane buvo numatyta priemonė:

4.1. Atlikti narkotinių medžiagų aptikimo ir atpažinimo testus mokyklos aplinkoje.

Klaipėdos rajono nusikalstamumo prevencijos ir kontrolės 2017–2019 metų programos įgyvendinimo plane buvo numatyta priemonė:

5.4. Narkotinių medžiagų aptikimo ir atpažinimo testų atlikimas viešose jaunimo susibūrimo vietose.

Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras 2017 metais organizavo narkotinių medžiagų tyrimą vaikų ugdymo įstaigų ir atvirų jaunimo erdvių aplinkose. Tyrimą atliko UAB „Eurosec LT“ įmonė Švedijos gamintojo **Biosensor Applications įrenginiu Biosens 600**.

Prietaisas šiuo metu gali atpažinti
9 narkotinių medžiagų grupes:

- ***kanapes***
- ***ketaminą***
- ***amfetaminą***
- ***kokainą***
- ***meta amfetaminą***
- ***ekstazi***
- ***opiatus***
- ***spice (sintetinės kanapes)***
- ***buprenorfiną***

Prietaisas plačiai naudojamas policijos,
sienos apsaugos, oro uostų ir kt. tarnybų

Įrenginys Biosens 600 (nuotr. UAB „Eurosec LT“ įmonė)

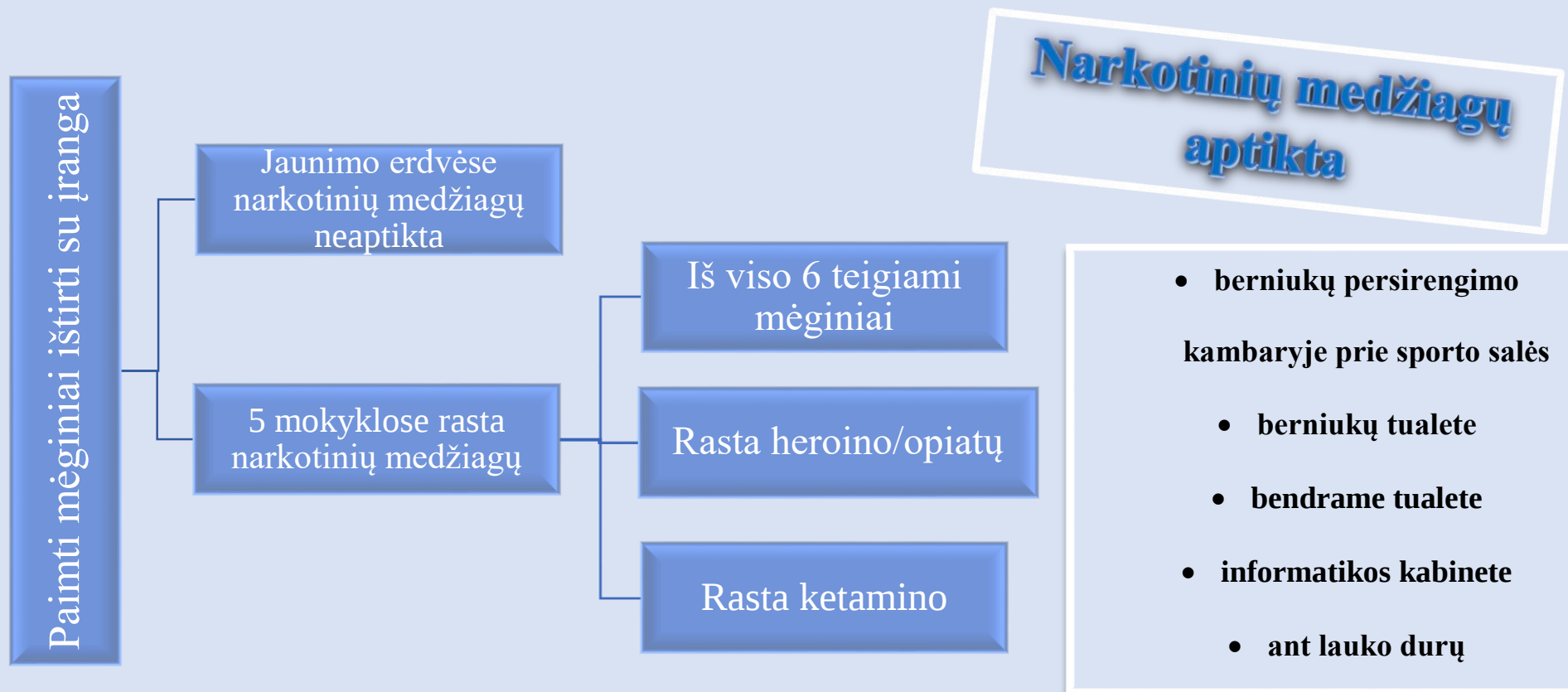
NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ TYRIMO 2017 M. EIGA

**Narkotikų pėdsakų
ieškota**

- tualetuose
- ant laiptinės turėklų
- ant palangių;
- sporto salės persirengimo kambariuose
- ant lauko durų;
- informatikos kabinetuose;
- jaunimo erdvėse ant inventoriaus.

NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ TYRIMO 2017 M. REZULTATAI

NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ STIPRUMAS

Heroino/opiatų stiprumas:

- 3 ir 4 iš 10 balų stiprumo
- 8 iš 10 balų stiprumo
- 10 balų stiprumo

Ketamino stiprumas:

- 7 iš 10 balų stiprumo

Teigiamas rezultatas – rasta heroino/opiatų (stiprumas 10/10) (nuotr. UAB „Eurosec LT“ įmonė)

Nurodomas stiprumas priklauso nuo medžiagos ant paviršiaus ***patekimo laiko, pačio mėginio paėmimo, medžiagos sąlyčio su paviršiumi***, t. y. ar ant paviršiaus buvo pačios medžiagos, ar jos buvo tik ant rankų nuo ankstesnio sąlyčio su narkotine medžiaga ir ant tiriamo paviršiaus pateko tik nuo rankų.

APIE RASTAS NARKOTINES MEDŽIAGAS TRUMPAI

KETAMINAS	
Poveikio rūšis	HALIUCINOGENINIS
„Gatvės“/ kiti pavadinimai	<i>Ketaminas – ketalar, special K, super K, vitamin K;</i>
HALIUCINOGENŲ VARTOJIMO POVEIKIS	
Pojūčiai pavartojus	Psichiniai požymiai: - vizualinės arba klausos haliucinacijos; - prasta orientacija aplinkoje; - pakitęs mąstymas ir suvokimas; - pakitusi klausa, skonis, uoslė ir jutimas; - išgąstis, baimė, siaubas ar panika. Fiziniai požymiai: - išsiplėtę akių vyzdžiai (nebūtinai); - padidėjęs kraujo spaudimas, suaktyvėjusi širdies veikla; - silpnumas, svaigulys; - karštiligiškas drebulys; - nesiorientavimas aplinkoje; - negalėjimas pajudėti.
Poveikis sveikatai	- poveikis išryškėja po 30–90 min., tęsiasi 8–12 val. ilgai vartojant; - iškreipto suvokimo sukelta psichozė, depresija, noras nusižudyti; - būdingas pasikartojantis haliucinogenų poveikis net ilgą laiką nevartojant; - perdozavimas gali sukelti komą.

APIE RASTAS NARKOTINES MEDŽIAGAS TRUMPAI

OPIATAI		HEROINAS
Poveikio rūšis	SLOPINANTIS	
„Gatvės“/ kiti pavadinimai	<i>Opiumas</i>	<i>Diamorfinas, kaifas, širka, H</i>
Vartojimo būdas	Rūkoma, kartais ir švirkščiama. Iš opijaus žaliavos gaminamas morfijus, heroinas.	Rūkoma (sumaišant su tabaku), švirkščiama, uostoma.
OPIATŲ VARTOJIMO POVEIKIS		
Pojūčiai pavartojus	Psichiniai požymiai: - nerišli kalba; - sumažėjęs nerimas ir įtampa; - po didelių dozių jaučiama euforija, atsipalaidavimas, numalšinamas skausmas; - išsivysto fizinė ir psichinė priklausomybė. Fiziniai požymiai: - susitraukę vyzdžiai; - sulėtėję judesiai; - prakaitavimas; - mieguistumas; - traukuliai; - sulėtėja pulsas, kvėpavimas; - atsiranda niežulys; - sausas burna; - galimas pykinimas, vėmimas. Perdozavus slopinamas kvėpavimas, gali ištikti mirtis.	
Poveikis sveikatai	- ilgai vartojant, išnyksta poodinės venos, atsiranda pūslės, opos, širdies, bronchų ir kepenų pažeidimai, pneumonija, nevaisingumas, nuotaikų kaita, depresija, nerimas; - abstinencijos sindromas: drebulys, žąsies oda, sloga, žiovulys, depresija, nemiga, pakilusi kūno temperatūra, „kaulų laužymas“, skausmai visame kūne, vėmimas, viduriavimas, panika, išsiplėtę vyzdžiai; - perdozavimo požymiai: koma, taškelio formos (susitraukę) vyzdžiai, sunkus ir retas kvėpavimas, išblyškusi („mėlynuojanti“) oda.	

REKOMENDACIJOS SAVIVALDYBĖS ADMINISTRACIJAI

1. Tęsti narkotinių medžiagų tyrimo atlikimą vaikų ugdymo įstaigų ir atvirų jaunimo erdvių aplinkose.
2. Planuojant, rengiant ir vykdamat prevencines priemones svarbu atsižvelgti į Klaipėdos rajono savivaldybės tarybos nustatytus visuomenės sveikatos prioritetus bei gyventojų sveikatos būklės rodiklius.
3. Vykdyti ir plėsti socialinio, emocinio ugdymo programas vaikų ugdymo įstaigose.
4. Stiprinti specialistų gebėjimus anksti atpažinti ir reaguoti, jei pastebi, jog asmuo vartoja psichoaktyvias medžiagas, bei motyvuoti jaunimą kreiptis pagalbos.
5. Būtina sistemiškai tobulinti visų sektorių specialistų kvalifikaciją.

REKOMENDACIJOS MOKYKLOMS

1. Siūloma pasirengti ir pasitvirtinti vaikų ugdymo įstaigoje tikslinį prevencinių veiksmų planą, kuris būtų skirtas psichoaktyvių medžiagų vartojimo mažinimui, jeigu įstaigoje buvo aptikta narkotinių medžiagų pėdsakų.

REKOMENDACIJOS VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SPECIALISTAMS IR KITIEMS SPECIALISTAMS, DIRBANTIEMS SU MOKINIAIS

1. Nešališkai ir nesmerkdamai paklauskite kelių klausimų, užtruksite tik kelias minutes siekdami išsiaiškinti, ar tikėtina psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo problema.
2. Pirmas žingsnis užmezgant pozityvų kontaktą tarp specialisto ir asmens turi būti paremtas išklausymu, jautrumu ir empatija, siekiant stipraus tarpusavio ryšio.
3. Užtikrinkite asmens duomenų konfidencialumą.
4. Plėtokite vaikų socialinių ir emocinių įgūdžių ugdymą.
5. Kurkite pozityvų mokyklos klimatą, kuris skatintų aktyvų vaikų dalyvavimą mokyklos gyvenime.
6. Skatinkite paauglio aplinkos ir veiklos pokyčius, nesusitelkdamie į rizikingą elgesį.
7. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo mažinimas taikant trumpalaikę intervenciją ir motyvacinį interviu, kartu su kitomis paslaugomis, gali sąlygoti teigiamus rezultatus.
8. Jei vaikas ar paauglys pradeda vartoti psichoaktyvias medžiagas, trumpalaikės psichosocialinės intervencijos gali užkirsti kelią tolimesniam šių medžiagų vartojimui ir priklausomybės vystymuisi.

REKOMENDACIJOS TĖVAMS

1. Stenkitės kasdien bent trumpą laiką skirti dėmesį savo vaikui.
2. Pagirkite savo vaiką bent dėl vieno dalyko, kurį vaikas atlieka gerai.
3. Savo vaikui visur ir visada rodykite gerą pavyzdį, nes vaikui svarbus jūsų elgesys, jis stebi tai, ką jūs sakote ir ką darote.
4. Nustatykite aiškias elgesio taisykles, numatančias, kaip reikėtų elgtis, jei taisyklės sulaužomos, pasistenkite išlikti ramūs ir užtikrinkite, kad už taisyklių pažeidimą lauktų aiškos ir pagrįstos pasekmės.
5. Paklauskite vaiko jums rūpimų dalykų, kuriuos reikėtų žinoti: kur ji/jis bus, kiek ilgai, su kuo bus ir ką veiks.
6. Ugdykite pasitikėjimo jumis jausmą, kuris vaikui augant tik stiprės.

7. Stengtis palaikyti stiprų ryšį su savo vaiku, nes net ir labai sunkiose situacijose galite apsaugoti vaikus nuo rizikingo elgesio.
8. Stiprus ryšys tarp vaiko ir tėvų yra pagrįstas dėmesiu, išklausymu ir parodymu kaip vaikas rūpi tėvams.
9. Pradėti kalbėtis su vaiku apie tabako, alkoholio bei narkotikų žalą reikėtų nuo pat vaikystės ir ankstyvos paauglystės.
10. Kalbėdami apie narkotikų vartojimo problemas ir pasekmes, būkite atviri ir nuoširdūs, nesmerkite vaiko, jei jis klausia to, kas jam įdomu.
11. Informaciją apie atskirus narkotikus pateikite atsižvelgdami į vaiko amžių, kad tai nesukeltų vaikui susidomėjimo ir noro išbandyti.
12. Esant įtarimams, kad vaikas vartoja narkotikus, tėvai privalo savo vaikui pasakyti, kad pastebėjo pasikeitusią jo elgseną ir yra tuo susirūpinę.

***Požymiai, rodantys, kad vaikas gali turėti problemų
(tarp jų ir susijusių su psichoaktyviųjų medžiagų vartojimu):***

- 1) prarandamas susidomėjimas ankstesniais pomėgiais;
- 2) pasikeitę valgymo ir miego įpročiai;
- 3) blogėjantys santykiai su šeima ir draugais;
- 4) be jokios priežasties pasireiškiantis agresyvus, maištingas elgesys;
- 5) draugų keitimas, nenoras pasakoti apie naujus draugus, žymiai vyresnių draugų atsiradimas;
- 6) pamokų praleidinėjimas, mokymosi pažangumo pablogėjimas;
- 7) atsiradęs vaiko abejingumas viskam – „man niekas neįdomu“, motyvacijos sumažėjimas, dėmesio sutelkimo sunkumai;
- 8) pinigų ar brangių daiktų dingimas iš namų ar staigus pinigų atsiradimas;
- 9) anksčiau buvęs neįprastas vaikui melavimas ir apgaudinėjimas;
- 10) atsiradęs nervingumas, staigi nuotaikų kaita, išryškėjusi paranoja.

ŠALTINIAI

1. Bankauskienė I., Dobrovolskij, V., Grimalauskienė, O., Leonienė, V., Šarkanė, R. (2009). *Kartu su vaiku*. Informacinis leidinys, skirtas vaikams. Vilnius: Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas. Prieiga per internetą: [http://old.ntakd.lt/bylos/dokumentai/leidiniai/kartu su vaiku a5 brosiura 2009.pdf](http://old.ntakd.lt/bylos/dokumentai/leidiniai/kartu_su_vaidu_a5_brosiura_2009.pdf).
2. Bankauskienė, I. ir Gedminienė, R. (2016). *Vaikai seka tėvų pavyzdžiu*. Informacinis leidinys tėvams apie psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevenciją. Vilnius: Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas. Prieiga per internetą: http://ntakd.lrv.lt/uploads/ntakd/documents/files/Prevencija/vaikai%20seka%20tevu%20pavyzdziu_2016.pdf.
3. *Naujos psichoaktyviosios medžiagos*. (2016). Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas. Prieiga per internetą: <https://ntakd.lrv.lt/uploads/ntakd/documents/files/Leidinukas%20pdf.pdf>.
4. *Socialinė informacinė kampanija „Pirmiausia – išklausyk“*. (2017). Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas. Prieiga per internetą: <https://ntakd.lrv.lt/lt/prevencija/socialine-informacine-kampanija-pirmiausia-isklausyk>.

Informaciją parengė:

*Klaipėdos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro visuomenės sveikatos specialistė Monika Steponkienė,
tel. nr. (8 46) 453 754, el. p. monika.steponkiene@visuomenessveikata.lt*